

Divorț și separare legală

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Care sunt condițiile pentru obținerea divorțului?

Legea prevede cerințele legale privind divorțul (a se vedea secțiunea 2). Instanța trebuie să verifice dacă sunt îndeplinite cerințele legale pentru a pronunța hotărârea de divorț.

Aceste verificări trebuie efectuate chiar dacă cei doi soți prezintă o cerere comună de divorț. Acordul soților nu constituie, în sine, un temei pentru pronunțarea divorțului, astfel încât în Italia nu există, practic, divorțul prin acord reciproc: instanța trebuie să stabilească întotdeauna faptele pe care se bazează cererea, înainte de a pronunța hotărârea de divorț.

În cazul în care căsătoria a fost contractată în conformitate cu Codul de procedură civilă, aceasta este desfăcută prin divorț, iar dacă părțile s-au căsătorit la biserică, căsătoria fiind înregistrată corespunzător în registrul de nașteri, căsătorii și decese, divorțul anulează efectele acesteia în dreptul civil. Procurorul trebuie să ia parte la acțiunea legală.

Surse: Legea nr. 898 din 1 decembrie 1970, modificată prin Legea nr. 436 din 1 august 1978, prin Legea nr. 74 din 6 martie 1987 și prin Legea nr. 55 din 6 mai 2015.

2 Care sunt motivele de divorț?

Unul dintre soți poate să ceară divorțul în baza oricăruia dintre următoarele motive:

1) în cazul în care, după ce a avut loc căsătoria, celălalt soț este condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracțiune extrem de gravă, indiferent dacă a fost comisă înainte sau după căsătorie, și anume:

- este condamnat la închisoare pe viață sau la închisoare pentru mai mult de 15 ani, perioadă care poate fi suma mai multor sentințe pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, cu excepția infracțiunilor politice sau a celor comise din „motive de deosebită valoare morală și socială” (*motivi di particolare valore morale e sociale*);

- este condamnat la pedeapsă cu închisoarea pentru incest (articolul 564 din Codul penal) sau pentru infracțiuni de natură sexuală în conformitate cu articolele 609a (abuz sexual), 609c, 609d sau 609g (care au fost introduse prin Legea nr. 66 din 15 februarie 1996);

- este condamnat la pedeapsă cu închisoarea pentru uciderea unui fiu sau a unei fiice sau pentru tentativa de ucidere a soțului sau a fiului ori a fiicei;

- este condamnat la pedeapsă cu închisoarea, în cazul în care persoana a fost găsită vinovată pentru cauzarea unei sau a mai multor vătămări corporale grave, neîndeplinirea obligațiilor de întreținere a familiei, rele tratamente aplicate în familie sau minorilor sau pentru influență inadecvată asupra persoanelor bolnave mintal în detrimentul soțului (soției) sau al copiilor, cu excepția cazului în care solicitantul divorțului a fost condamnat și el cu titlu de complice la infracțiune sau a cazului în care cuplul și-a reluat coabitarea;

2) în cazul în care:

- celălalt soț a fost achitat de infracțiunea de incest sau de abuz sexual menționate la punctul 1 literele (b) și (c), dacă instanța a stabilit că intimatul este inapt să continue să trăiască împreună cu familia sau să revină în sânul familiei;

- cuplul este separat legal, fie de comun acord, fie la cererea uneia dintre părți, pentru o perioadă neîntreruptă de

1. cel puțin 12 luni de când cuplul s-a înfățișat în fața instanței în cadrul procedurii de separare legală;
2. șase luni în cazul separării de comun acord, inclusiv atunci când o hotărâre contestată este soluționată de comun acord
3. sau șase luni de la data certă menționată în acordul de separare încheiat în urma negocierilor la care a participat un avocat, sau de la data actului care stabilește acordul de separare încheiat în fața unui ofițer de stare civilă;

- procedurile penale privind una dintre infracțiunile enumerate la punctele 1 literele (b) și (c) au fost întrerupte deoarece infracțiunea se prescrisese, dar instanța care judecă divorțul a stabilit că infracțiunea în sine ar fi generat o răspundere penală;

- procedurile penale privitoare la infracțiunea de incest s-au finalizat cu constatarea că nu a existat răspundere penală deoarece actul nu a creat „un scandal public”;

- celălalt soț, fiind cetățean străin, a obținut anularea sau desfacerea căsătoriei în străinătate sau a încheiat o nouă căsătorie în străinătate;

- căsătoria nu s-a consumat;

- unul dintre soți și-a schimbat sexul în mod oficial: în această situație, cererea de divorț poate fi depusă fie de către persoana care și-a schimbat sexul, fie de celălalt soț.

Pe scurt, în afară de scenariile de „drept penal” (care includ, pe lângă condamnările pentru infracțiuni extrem de grave, cauzele în care persoana este achitată pe motiv de discernământ critic diminuat, cauzele în care infracțiunea este prescrisă și cauzele de incest în care lipsește cerința obiectivă a răspunderii penale), motivele posibile de divorț sunt: separarea legală; anularea sau desfacerea căsătoriei ori o nouă căsătorie încheiată de celălalt soț în străinătate; neconsumarea căsătoriei și schimbarea sexului.

3 Care sunt efectele juridice ale unui divorț în ceea ce privește:

3.1 relațiile personale dintre soți (de exemplu numele de familie)

Pronunțarea divorțului implică următoarele:

în primul rând, relația de căsătorie este desfăcută; drept urmare, fiecare parte revine la statutul de celibatar și este liberă să se recăsătorească.

Femeile pierd numele de familie al soților lor, dacă îl adăugaseră la propriul lor nume; totuși, la cerere, instanța poate să îi permită femeii să păstreze numele soțului său, când se dovedește că aceasta este în interesul ei sau al copiilor din motive care merită protecție.

Divorțul nu rupe legăturile de rudenie și în special nu anulează impedimentul în calea căsătoriei reprezentat de legăturile de rudenie pe linie directă [articolul 87 alineatul (4) din Codul de procedură civilă].

Soții de altă naționalitate nu își pierd cetățenia dobândită prin căsătorie.

3.2 împărțirea bunurilor soților

Pronunțarea divorțului implică următoarele:

în primul rând, relația de căsătorie este desfăcută; drept urmare, fiecare parte revine la statutul de celibatar și

este liberă să se recăsătorească.

Femeile pierd numele de familie al soților lor, dacă îl adăugaseră la propriul lor nume; totuși, la cerere, instanța poate să îi permită femeii să păstreze numele soțului său, când se dovedește că aceasta este în interesul ei sau al copiilor din motive care merită protecție.

Divorțul nu rupe legăturile de rudenie și în special nu anulează impedimentul în calea căsătoriei reprezentat de legăturile de rudenie pe linie directă [articolul 87 alineatul (4) din Codul de procedură civilă].

Soții de altă naționalitate nu își pierd cetățenia dobândită prin căsătorie.

3.3 copiii minori ai soților

Instanța care pronunță divorțul va dispune exercitarea autorității părintești de către ambii părinți; doar în cazuri excepționale, copiii sunt încredințați exclusiv unui părinte. De asemenea, instanța stabilește regulile privind timpul petrecut de copiii minori cu părintele cu care nu coabitează; dă instrucțiuni privind administrarea proprietății copiilor și stabilește contribuția lunară la întreținerea copiilor care trebuie plătită părintelui care locuiește împreună cu aceștia.

3.4 obligația de a plăti pensie de întreținere celuilalt soț?

Atunci când se pronunță divorțul, la cererea uneia dintre părți, instanța dispune plata regulată a întreținerii către partea care nu dispune de mijloace suficiente de întreținere sau care este incapabilă să și le procure din motive obiective. Obligația de a plăti întreținerea încetează dacă beneficiarul se recăsătorește. În cazul în care părțile sunt de acord, pensia de întreținere poate fi plătită și printr-o singură tranzacție, prin transferarea drepturilor de proprietate asupra unei proprietăți către soțul beneficiar (pentru mai multe detalii, a se vedea „[Obligațiile de întreținere - Italia](#)”).

Soții care nu plătesc întreținerea în cazul separării sau după divorț săvârșesc infracțiunea de neîndeplinire a obligației de a-și sprijini familia (articolul 570 din Codul penal).

Printre alte efecte se numără cazul unui soț care este divorțat dar nu s-a recăsătorit și care are dreptul la întreținere are dreptul și la o cotă din orice plăți compensatorii făcute celuilalt soț. În cazul decesului fostului soț, soțul supraviețuitor are dreptul să primească o pensie de urmaș sau să împartă această pensie cu un ulterior soț supraviețuitor și să primească o sumă din patrimoniul decedatului, dacă se află în dificultate financiară. Legea permite, de asemenea, unui soț care are dreptul la întreținere să înregistreze o ipotecă pronunțată prin hotărâre judecătorească sau să solicite un sechestrul asupra bunurilor soțului obligat să plătească pensia de întreținere.

4 Ce înseamnă, în termeni practici, termenul legal de „separare legală”?

Separarea legală înseamnă că legea nu mai impune soților să locuiască împreună. Simpla separare *de facto* este fără efecte (cu excepția situațiilor care apar anterior Legii reformei nr. 151 din 22 mai 1975).

Separarea legală nu anulează relația de căsătorie, dar o slăbește.

Separarea legală se poate face printr-o hotărâre a instanței sau prin acord reciproc.

Surse: normele de fond sunt prevăzute în Codul de procedură civilă (articolul 150 și următoarele; cu privire la aspectele legate de succesiune, a se vedea articolele 548 și 585).

5 Care sunt condițiile pentru separarea legală?

Separarea pe cale judiciară, adică separarea printr-o hotărâre a instanței, necesită o constatare a faptului că soții nu mai pot să conviețuiască.

Atunci când această condiție este îndeplinită, instanța va emite o hotărâre de separare, la cererea unuia dintre cei doi soți, chiar și împotriva dorinței celuilalt soț.

În situații excepționale, instanța poate, de asemenea, să atribuie unuia dintre soți responsabilitatea pentru

separare: aceasta are implicații asupra acordării dreptului la întreținere pe durata separării și după divorț, precum și asupra drepturilor de moștenire. Procurorul ia parte la procedură.

Separarea legală prin acord reciproc se bazează pe acordul între soți, dar produce efecte numai după aprobarea de către instanță, care are răspunderea de a se asigura că acordurile la care au ajuns soții satisfac interesele superioare ale familiei. În special, în cazul în care un acord privind custodia copilului și pensia de întreținere nu este în interesul copiilor, instanța va convoca din nou părțile și le va cere să efectueze modificările necesare. În cazul în care părțile nu se conformează, instanța poate să refuze să aprobe separarea.

6 Care sunt efectele juridice ale separării legale?

Relații personale: separarea legală (printr-o hotărâre a instanței sau prin acord reciproc) elimină obligația privind toate formele de asistență asociate traiului în comun. De asemenea, aceasta elimină prezumția de paternitate. Soția nu pierde numele de familie al soțului dacă l-a adăugat la propriul nume, dar, la cererea soțului, instanța poate să îi interzică să îl utilizeze, în cazul în care o astfel de utilizare poate să cauzeze soțului un prejudiciu grav. În egală măsură, instanța poate să îi permită soției să se abțină de la a utiliza numele de familie al soțului în cazul în care o astfel de utilizare ar putea să fie în detrimentul ei.

Dreptul de proprietate asupra proprietății comune: patrimoniul comun este dizolvat în urma unei declarații privind absența sau decesul presupus al unuia dintre soți, anularea, desfacerea sau încetarea efectelor civile ale căsătoriei, separarea legală, separarea judiciară a bunurilor, modificarea de comun acord a relației matrimoniale sau declararea falimentului unuia dintre soți.

În cazul separării legale, bunurile deținute în comun de soți sunt dizolvate atunci când instanța le permite soților să locuiască separat, sau de la data la care procesul-verbal al separării convenite de comun acord între soți este semnat în fața președintelui completului de judecată, cu condiția aprobării acestuia. Ordinul prin care li se permite soților să locuiască separat este transmis ofițerului stării civile astfel încât dizolvarea patrimoniului comun să poată fi înregistrată.

Răspunderea părintească: instanța care pronunță separarea decide cu privire la custodia copiilor minori și stabilește suma pensiei de întreținere a copilului plătită de părintele care nu locuiește împreună cu copilul sau, în situații excepționale de custodie unică, de părintele căruia nu i-a fost acordată custodia. La acordarea dreptului de a locui în casa familiei, părintelui care stă cu copilul i se dă prioritate (pentru mai multe detalii, a se vedea „[Răspunderea părintească - Italia](#)”).

Dreptul de a primi pensie de întreținere: dacă este necesar, instanța acordă soțului care nu este răspunzător pentru separare dreptul de a primi pensie de întreținere de la celălalt soț, dacă acesta nu are mijloace de trai independente suficiente. Un soț cu o situație dificilă are în continuare dreptul de a primi pensie de întreținere, adică o sumă regulată necesară pentru întreținerea sa, chiar dacă acesta este persoana responsabilă pentru separare (pentru mai multe detalii, a se vedea „[Obligațiile de întreținere - Italia](#)”).

Ajustarea automată a sumelor plătite ca pensie de întreținere în conformitate cu inflația este prevăzută în mod explicit în cazul cuplurilor divorțate; jurisprudența a extins această prevedere și la cuplurile separate.

Măsurile stabilite în hotărârea instanței privind custodia copiilor și calculul pensiilor de întreținere pentru copii și pentru unul dintre soți sunt deschise unor modificări ulterioare. Neachitarea plăților de întreținere constituie o infracțiune în temeiul articolului 570 din Codul penal.

Separare cu și fără răspundere: soții separați care nu sunt considerați răspunzători pentru separare continuă să beneficieze de aceleași drepturi de moștenire cu cele ale soților care nu sunt separați.

Soții considerați răspunzători pentru separare au dreptul numai la pensie de întreținere din patrimoniul soțului decedat și numai dacă la momentul deschiderii procedurii succesoriale aveau dreptul la pensie de întreținere din partea soțului decedat (articolele 548 și 585 din Codul de procedură civilă).

Alte efecte: în cazul neexecutării, hotărârea de separare conferă dreptul la înregistrarea unei ipoteci pronunțate prin hotărâre judecătorească; și, la cererea persoanei îndreptățite, instanța poate dispune confiscarea bunurilor soțului debitor sau emiterea unui ordin de poprire pe salariu.

7 Ce înseamnă, în practică, termenul „anularea căsătoriei”?

În temeiul articolului 117 și următoarele din Codul de procedură civilă, o căsătorie poate fi declarată nulă și neavenită în oricare caz dintr-o serie de cazuri dispartate. Subiectul este mai bine evaluat prin prisma nulității, examinând temeiurile de nulitate și legea aplicabilă în fiecare caz în parte.

O căsătorie este considerată nevalabilă dacă este viciată de unul dintre viciile prevăzute de lege, dar viciul trebuie să fie invocat prin inițierea unei acțiuni legale în instanță.

O acțiune de anulare a căsătoriei nu se transferă moștenitorilor, cu excepția cazului în care judecarea cauzei este deja pe rol. Procurorul trebuie să ia parte la acțiunea legală.

Surse: dispozițiile de fond se regăsesc la articolele 117-129a din Codul de procedură civilă.

8 Care sunt condițiile pentru anularea căsătoriei?

O căsătorie poate să nu fie valabilă din cauza oricăruia dintre următoarele motive (articolele 117 și următoarele din Codul de procedură civilă):

1. unul dintre soți venea dintr-o căsătorie anterioară, nedesfăcută încă: lipsa de valabilitate este absolută și imprescriptibilă; o cerere de anulare poate fi inițiată de oricare dintre soți, de o rudă directă în linie ascendentă, de procuror sau de orice persoană care are un interes legitim.
2. *impedimentum criminis*; s-a încheiat o căsătorie între două persoane dintre care una a fost condamnată pentru uciderea sau tentativa de a ucide soțul celeilalte persoane; lipsa de valabilitate este absolută și definitivă și poate fi invocată de oricare dintre soți, de procuror sau de orice persoană care are un interes legitim.
3. căsătoria nu poate fi încheiată din cauza infirmității mintale a unuia dintre soți; decizia prin care se declară respectiva infirmitate poate fi pronunțată chiar și după căsătorie, în cazul în care se dovedește că infirmitatea exista la data căsătoriei; căsătoria poate fi contestată de un tutore, de procuror sau de orice persoană care are un interes legitim.
4. unul dintre soți nu era în deplinătatea facultăților sale mintale (*incapacità naturale*); căsătoria poate fi contestată de soțul care, deși nu s-a dovedit că ar fi incompetent, dovedește că a încheiat căsătoria în perioada în care nu era în deplinătatea facultăților sale mintale. Cererea nu poate fi depusă dacă respectivul cuplu a conviețuit mai mult de un an de la data la care solicitantul și-a recăpătat facultățile sale mintale.
5. unul dintre soți era minor; cererea poate fi inițiată de oricare dintre soți, de procuror sau de părinți; dreptul minorului de a depune cererea se stinge la un an după ce acesta a ajuns la vârsta majoratului;
6. între soți existau legături de rudenie, rudenie prin alianță, adopție sau afiliație; acest motiv de nulitate poate fi invocat de oricare dintre soți, de procuror sau de orice persoană care are un interes legitim, cu excepția cazului în care a trecut cel puțin un an de la căsătorie și a situației în care s-ar fi putut solicita o autorizație de căsătorie în ciuda legăturilor respective.
7. constrângere, teamă și eroare: consimțirea la căsătorie a fost smulsă prin constrângere sau s-a datorat unei temeri extrem de mari față de niște evenimente aflate în afara controlului soțului/soției în cauză sau a existat o eroare de identitate sau una privitoare la premisele personale esențiale ale celuilalt soț, în conformitate cu articolul 122 din Codul de procedură civilă; cererile pot fi depuse de soțul al cărui consimțământ a fost viciat în baza unuia dintre aceste temeiuri, cu excepția cazului în care soții au conviețuit timp de un an de la data la care amenințarea cu violență sau sursa de teamă a luat sfârșit sau de la data la care eroarea a fost descoperită.
8. simulare: căsătoria poate fi contestată de oricare dintre soți în cazul în care aceștia au încheiat căsătoria convenind să nu își îndeplinească obligațiile și să nu exercite drepturile care derivă din aceasta. Cererea de anulare trebuie să fie depusă în termen de un an de la căsătorie; aceasta nu poate fi depusă dacă soții au conviețuit ca soț și soție după căsătorie, chiar dacă acest lucru s-a întâmplat numai pentru o perioadă scurtă de timp.

9 Care sunt efectele juridice ale anulării căsătoriei?

Dacă soții au acționat cu bună credință [adică nu cunoșteau impedimentul în momentul în care s-au căsătorit), căsătoria este considerată valabilă până la momentul anulării, iar anularea produce efecte numai cu începere de la data la care aceasta este dispusă [principiul „căsătoriei putative” (*matrimonio putativo*)]. O căsătorie declarată nulă și neavenită are efectele unei căsătorii valabile în ceea ce îi privește pe copii, chiar dacă ambii soți au acționat cu rea-credință.

Instanța poate, de asemenea, să ceară unuia dintre soți să efectueze plăți periodice celuilalt soț, timp de maximum trei ani, în cazul în care acesta din urmă nu dispune de mijloace de trai adecvate și nu s-a recăsătorit.

În cazul în care numai unul dintre soți a acționat cu bună credință, căsătoria are efecte în beneficiul aceluia soț și al copiilor. Soțul care a acționat cu rea-credință este obligat să plătească o compensație echitabilă care corespunde nevoilor de întreținere pe timp de trei ani și să plătească în continuare o pensie de întreținere dacă nicio altă persoană nu are obligația de a asigura sprijinul financiar respectiv.

10 Există mijloace alternative extrajudiciare pentru rezolvarea chestiunilor legate de divorț, fără recurgerea la instanță?

Prin Decretul-lege nr. 132 din 12 septembrie 2014, care a fost transformat în Legea nr. 162 din 10 noiembrie 2014, guvernul italian a prevăzut două noi proceduri alternative care nu implică instanțele:

1. părțile pot încheia un acord de negociere (*convenzione di negoziazione assistita*) în prezența unui avocat (cu autorizarea prealabilă sau cu permisiunea procurorului) și, prin urmare, au posibilitatea de a soluționa litigiul pe cale amiabilă în afara unei instanțe, cu sprijinul avocaților. Dispun de această posibilitate soții care doresc să ajungă la o separare convenită de comun acord, pentru a pune capăt efectelor civile ale căsătoriei lor sau pentru a o dizolva ori pentru a modifica condițiile de separare sau de divorț, chiar dacă au copii care nu sunt încă majori sau care sunt majori, dar au un handicap grav sau nu sunt independenți din punct de vedere financiar. Urmând această cale, cuplurile sunt în măsură să evite inițierea unui proces (articolele 2 și 6);
2. în cazul în care nu au copii minori și nici copii majori cu un handicap grav sau care nu sunt independenți din punct de vedere financiar, soților li s-a oferit, de curând, posibilitatea de a ajunge, în fața unui ofițer al stării civile, la un acord care să confirme separarea lor legală, desfacerea sau încetarea efectelor civile ale căsătoriei sau modificarea condițiilor de separare sau de divorț (articolul 12).

11 Cui ar trebui să adresez cererea mea (petiția mea) de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei? Ce formalități trebuie respectate și ce acte ar trebui să atașez la cererea mea?

Întreaga chestiune a fost reformată prin articolul 3 alineatul (33) din Decretul legislativ nr. 149 din 10 octombrie 2022, care a introdus titlul IVa (norme privind procedurile referitoare la persoane, minori și familie) în Codul de procedură civilă.

Ca urmare a acestor modificări, a fost introdusă o nouă secțiune II în capitolul III din Codul de procedură civilă, care se referă la procedurile de separare, de desfacere sau de încetare a efectelor civile ale căsătoriei, la desfacerea parteneriatelor civile și la reglementarea exercitării răspunderii părintești, precum și modificări ale condițiilor relevante.

În temeiul articolului 473a alineatul (1) din Codul de procedură civilă, cu excepția cazului în care legea prevede altfel, cererea trebuie înaintată instanței pentru persoane, minori și familie (*Tribunale per le persone, per i minorenni e le famiglie*), care se pronunță în calitate de complet de judecată; cu toate acestea, cauza poate fi audiată și examinată de un membru delegat al completului de judecată. Instanța competentă teritorial este instanța de la locul în care copilul își are reședința obișnuită în cazul în care trebuie luate măsuri referitoare la un copil minor în cadrul procedurii; în toate celelalte cazuri, se aplică normele generale privind competența teritorială și, prin urmare, criteriul este cel al reședinței pârâtului [articolul 473-bis.11 din Codul de procedură civilă]. În cazul în care pârâtul nu poate fi urmărit sau își are reședința în străinătate, este competentă instanța

de la locul de reședință al reclamantului sau, în cazul în care reclamantul își are reședința în străinătate, cauza poate fi judecată de orice instanță din Italia.

Cererea depusă trebuie să conțină:

1. denumirea instanței la care se depune cererea;
2. prenumele, numele, locul și data nașterii, cetățenia, reședința, domiciliul sau locul de reședință, precum și numărul de identificare fiscală al reclamantului și al pârâtului, precum și al copiilor comuni ai părților, în cazul în care aceștia sunt minori sau copii care sunt majori, dar care nu sunt independenți din punct de vedere financiar sau care au un handicap grav, precum și al celorlalte persoane la care se referă cererile sau procedurile;
3. prenumele, numele și numărul de identificare fiscală al reprezentantului legal, împreună cu indicarea împuternicirii;
4. obiectul cererii;
5. o expunere clară și concisă a elementelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea, precum și a formei de dispoziție solicitată;
6. o listă a elementelor de probă pe care reclamantul intenționează să le invoce și a documentelor pe care le anexează la dosar.

Cererea trebuie să indice, de asemenea, existența altor proceduri care privesc, în tot sau în parte, aceleași cereri sau cereri conexe. La cerere trebuie anexată o copie a tuturor măsurilor, inclusiv a măsurilor provizorii, deja adoptate în cadrul procedurii respective.

Documentele menționate la articolul 473-bis.12 al treilea paragraf trebuie să fie întotdeauna anexate cererii și memoriului în apărare, în special: (a) declarațiile fiscale pentru ultimii trei ani; (b) probe cu înscrisuri privind proprietatea asupra drepturilor reale asupra bunurilor imobile și mobile înregistrate, precum și asupra acțiunilor; (c) situațiile bancare și financiare pentru ultimii trei ani.

În conformitate cu dispozițiile articolului 473-bis.49 din Codul de procedură civilă, părțile pot solicita, de asemenea, desfacerea sau încetarea efectelor civile ale căsătoriei și a cererilor conexe în cererea de inițiere a procedurii de separare de drept. Cererile astfel formulate sunt admisibile după expirarea termenului prevăzut de lege în acest scop și după ce a rămas definitivă hotărârea de separare de drept.

Cererea trebuie depusă la instanța competentă împreună cu documentele menționate în aceasta.

În termen de trei zile de la depunerea cererii, președintele desemnează raportorul care poate fi delegat să audieze procedura și programează ședința pentru prima înfățișare a părților, stabilind termenul pentru înfățișarea pârâtului, care trebuie să aibă loc cu cel puțin 30 de zile înainte de audiere. Președintele numește un tutore special în cazul în care respondentul este bolnav mintal sau se află în incapacitate juridică.

Intervalul maxim dintre data depunerii cererii și data ședinței este de 90 de zile.

Articolul 473-bis.51 reglementează procedura privind cererile comune introduse de părți.

O cerere comună referitoare la procedurile menționate la articolul 473-bis.47 trebuie depusă la instanța de la locul de reședință sau de domiciliu al oricăreia dintre părți. Cererea trebuie semnată de părți și trebuie să conțină, de asemenea, detalii privind veniturile și activele din ultimii trei ani și costurile care trebuie suportate de părți, precum și condițiile aferente descendenților și relațiilor economice. Prin intermediul cererii, părțile pot, de asemenea, să reglementeze raporturile lor patrimoniale, în tot sau în parte. În cazul în care doresc să se prevaleze de posibilitatea de a înlocui audierea cu depunerea de note scrise, aceștia trebuie să solicite acest lucru în cerere, precizând că nu doresc reconcilierea și depunând documentele menționate la articolul 473-bis.13 al treilea paragraf. În urma depunerii, președintele programează audierea părților în fața judecătorului raportor și asigură transmiterea documentelor către procuror, care își dă avizul cu cel puțin trei zile înainte de data ședinței. În ședință, după audierea părților și după luarea la cunoștință a dorinței lor de a nu se împăca, judecătorul trimite cauza spre soluționare. Judecătorul poate solicita întotdeauna clarificări, dacă este necesar, și poate solicita părților să depună documentele menționate la articolul 473-bis.12 al treilea paragraf. Completul de judecată emite o ordonanță prin care aprobă sau ia act de acordurile dintre părți. În cazul în care acordurile intră în conflict cu interesele copiilor, acesta citează părțile, indicând modificările care trebuie adoptate și, în cazul unei soluții inadecvate, respinge cererea în forma sa actuală. În cazul unei cereri comune de modificare a

condițiilor de exercitare a răspunderii părintești cu privire la copii și la contribuțiile financiare la aceștia sau la părți, președintele desemnează raportorul, care, după ce a obținut avizul procurorului, raportează în camera de consiliu. Judecătorul dispune ca părțile să se prezinte personal atunci când acestea solicită acest lucru în comun sau dacă sunt necesare clarificări cu privire la noile condiții propuse.

12 Pot obține asistență judiciară în vederea acoperirii cheltuielilor de judecată?

Este posibil să se obțină asistență judiciară (*patrocinio a spese dello Stato*) și dreptul de a beneficia astfel de reprezentare juridică fără a se plăti onorariul unui avocat și celelalte cheltuieli de judecată. Asistența judiciară este disponibilă și pentru cetățenii străini care locuiesc legal în Italia. Condițiile de eligibilitate se regăsesc în Legea nr. 217 din 30 iulie 1990 și în fișa informativă privind asistența judiciară. Cererile de asistență judiciară trebuie depuse la asociația baroului respectiv (*consiglio dell'ordine degli avvocati*); a se vedea site-ul web al asociației baroului (de exemplu, în cazul asociației baroului din Roma) și site-ul web al Ministerului Justiției.

Surse: Legea nr. 217 din 30 iulie 1990, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 134 din 29 martie 2001.

13 Este posibil să atac o hotărâre de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei?

Este posibil să inițiați o cale de atac împotriva hotărârii de divorț, de separare legală sau de anulare a căsătoriei. Calea de atac este formulată prin cerere, care trebuie să conțină informațiile prevăzute la articolul 342 din Codul de procedură civilă.

14 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei emisă de o instanță în alt stat membru să fie recunoscută în acest stat membru?

Hotărârile pronunțate într-un stat membru înainte de 1 august 2022 sunt puse în aplicare în celelalte state membre în conformitate cu normele uniforme privind recunoașterea prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 („Bruxelles IIa”). Hotărârile pronunțate după 1 august 2022 sunt recunoscute în statele membre ale UE în temeiul Regulamentului (UE) 2019/1111 din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii („Bruxelles IIb”).

În temeiul ambelor regulamente, recunoașterea hotărârilor în materie matrimonială este automată. Hotărârile de divorț, separare și anulare împotriva cărora nu mai este posibilă o cale de atac în statul membru de origine sunt puse în aplicare, împreună cu certificatul relevant, fără a fi necesară actualizarea înscrierilor în registrul civil al statului membru solicitat. Acordurile extrajudiciare în materie matrimonială (cum ar fi acordurile de negociere încheiate la finalul procedurii prevăzute de Decretul-lege nr. 132 din 12 septembrie 2014, transformat în Legea nr. 162 din 10 noiembrie 2014) sunt, de asemenea, puse în aplicare în UE în lumina Regulamentului Bruxelles IIb.

Orice parte interesată poate să depună o cerere de obținere a unei declarații în sensul necesității de a recunoaște sau nu hotărârea străină; motivele de refuz al recunoașterii sunt prevăzute în mod expres și exhaustiv în regulamentul aplicabil. Acțiunea, sub forma unei cereri către instanță (*ricorso*), trebuie să fie inițiată la curtea de apel (*corte di appello*) cu competență judiciară teritorială asupra locului de punere în aplicare a hotărârii, astfel cum este prevăzută în dreptul intern al Italiei. Instanța o judecă imediat, cu sau fără audierea celeilalte părți, iar hotărârea este comunicată solicitantului. În conformitate cu articolul 30a din Decretul legislativ nr. 150 din 1 septembrie 2011, astfel cum a fost modificat prin Decretul legislativ nr. 149/2022, procedura se desfășoară în camera de consiliu, fără cealaltă parte.

15 Cărei instanțe ar trebui să mă adresez pentru a ataca recunoașterea

unei hotărâri de divorț/separare legală/anulare a căsătoriei emisă de o instanță într-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în aceste cazuri?

O hotărâre pronunțată în camera de consiliu poate face obiectul unei căi de atac în termen de 60 de zile de la notificarea sau comunicarea ordonanței.

Hotărârea pronunțată cu privire la această obiecție poate să fie, la rândul ei, atacată la Curtea de Casație (a se vedea anexele la regulament).

16 Care este legislația în materie de divorț pe care instanța o aplică într-o acțiune de divorț între soți care nu locuiesc în acest stat membru sau care sunt de naționalități diferite?

Italia este parte la Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp (Roma III). Legea aplicabilă procedurilor de divorț și de separare de drept referitoare la situații care implică elemente străine este cea aleasă de părți în conformitate cu dispozițiile articolelor 5, 6 și 7 din regulament și, în absența unei alegeri, cea determinată de factorii de legătură prevăzuți la articolul 8. Încep să acționeze limitele uniforme de aplicare a legii străine prevăzute de acest regulament.

Articolul 31 din Legea nr. 218 din 31 mai 1995 de reformare a dreptului internațional privat italian, astfel cum a fost modificată prin Decretul legislativ nr. 149/2022 și aplicabilă ori de câte ori nu se aplică dreptul internațional privat european uniform, face trimitere în totalitate și la normele prevăzute de Regulamentul nr. 1259/2010, precizând că părțile pot desemna legea aplicabilă de comun acord, exprimat în scris, în sensul articolului 5 din acesta, și că desemnarea poate avea loc și în cursul procedurii, până la încheierea ședinței pentru prima înfățișare a părților, chiar și printr-o declarație făcută de către soți și consemnată în procesul-verbal, fie personal, fie prin intermediul unui reprezentant special.

Această pagină face parte din portalul [Europa ta](#).

Ne-am bucura să primim [feedbackul](#) dumneavoastră cu privire la utilitatea informațiilor furnizate.

■ Ultima actualizare: 09/12/2024

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.